

Lessuggesties

bij zes bekroonde boeken in 2016
en vier topboeken

Kom uit die kraan!

Tjibbe Veldkamp tekst Alice Hoogstad illustraties

Lettersoep

Harriet van Reek tekst en illustraties

Lotte & Roos – Samen ben je niet alleen

Marieke Smithuis tekst Annet Schaap illustraties

Nooit denk ik aan niets

Hans & Monique Hagen tekst Charlotte Dematons illustraties

Stem op de okapi

Edward van de Vendel tekst Martijn van der Linden illustraties

Een aap op de wc

Joukje Akveld tekst Martijn van der Linden illustraties

Memorykonijn

Maranke Rinck tekst Martijn van der Linden illustraties

De zoute goudvis

Paul Biegel tekst Mies van Hout illustraties

Hotel Bonbien

Enne Koens tekst

Keverjongen

M.G. Leonard tekst Julia Sarda illustraties

Geschreven door de redactie van BOEKIDEE
van het opgeheven tijdschrift LEESGOED in opdracht van KUNST VAN LEZEN.
De redactie heeft naast de bekroonde boeken vier topboeken uitgekozen.
Dit zijn boeken van een populaire kinderboekenschrijver.
Redactie: Gretha Straatsma – coördinatie, Mariet Lems – eindredactie
Inge Umans, Cisca van Hemert-Kopmels

Zilveren Griffel

Kom uit die kraan!

Tjibbe Veldkamp tekst Alice Hoogstad illustraties

Lemniscaat 2015 • € 13,95 • ISBN 978 90 477 0727 1

Tjibbe Veldkamp en Alice Hoogstad spelen een geraffineerd spel met zeggen, tonen en verzwijgen in dit spannende en grappige verhaal, staat er in het juryrapport. Een prentenboek waarin alles anders is dan op het eerste oog lijkt.

Bart komt graag op de bouw om naar alle machines te kijken: de graafmachine, wals, kraan en de cementwagen. Als de bouwvakkers gaan schaften, vragen ze Bart om een oogje in het zeil te houden. Gaat er iemand de bouw op, dan moet hij de politie bellen. Twee grote jongens dagen hem uit, durft Bart de bouw wel op? Ja natuurlijk, als de jongens beloven de

politie te bellen. De jongens bellen, en ondertussen bestuurt Bart een heleboel machines: met de wals walst hij een auto plat, met de cementwagen stort hij beton op straat en met de grote kraan tilt hij een politieauto de lucht in. Gelukkig zet hij die ook weer op de grond, en dan blijkt waarom Bart de machines heeft bestuurd...

- Groep 1 - 3 (NL) / Kleuters - Leerjaar 1 (B)
- AK / Vanaf 4 jaar
- Trefwoorden: helden, bouwmachines, stoere figuren
- Lessuggesties: Cisca van Hemert-Kopmels

1. Inleiding

Vaak ligt bij het voorlezen van prentenboeken de nadruk op de sociaal-emotionele inhoud van het boek, uitbreiding van de woordenschat of wordt een boek gebruikt bij een thema. In haar proefschrift PRENTENBOEKEN LEZEN ALS LITERATUUR van Coosje van der Pol (Stichting Lezen 2010) toont zij aan dat literair competent zijn en leesplezier samen kunnen gaan. Ook met behoud van leesplezier kun je met kinderen naar de vorm kijken. Zo kan een prentenboek meer diepgang krijgen. Vaak is er in prentenboeken sprake van een cognitief uitdagend samenspel tussen tekst en beeld, dat vraagt om bekendheid met een groot aantal conventies,

kortom: het lezen van prentenboeken is iets dat kleuters moeten leren. Zij stelt drie elementen centraal: personages, spanning en ironische humor. KOM UIT DIE KRAAN! vraagt om verkenning van de ironische humor. Ironie houdt een contrast in, verschil tussen de verwachting en wat er werkelijk gebeurt; in dit prentenboek is dat het contrast tussen stout en dapper. Dan komen de kleuters tot een interpretatie van het soort: het is grappig, want eerst denk je dat Bart heel stout is, maar later ontdek je dat hij juist een held is.

2. Voorlezen

■ Toon de opengeslagen kaft van het boek en vertel dat het KOM UIT DIE KRAAN! heet. Door wie wordt de kraan bestuurd? En wat heeft de kraanmachinist omhoog gehesen? Hangt de politieauto hoog in de lucht? Hoe zie je dat? Wijs de kinderen op de opgeheven vinger van de agent en op zijn gezicht.

Vraag dan: wat denk je dat de agent zegt tegen de jongen in de kraan? Concludeer dat de jongen iets doet wat beslist niet mag.

■ Toon nu de tekening op het schutblad. Wat bestuurt de jongen nu?

■ Bekijk de illustratie van de bouw op de eerste dubbele pagina's. Welke machines zijn er allemaal te zien? Wie zou die machines, net als Bart, ook weleens willen besturen? Kan dat?

■ Lees verder tot "Afgesproken!" zeiden de grote jongens.' Het is een verbazingwekkend antwoord dat Bart geeft: 'Ik ga de bouw op. Maar dan moeten jullie de politie bellen.' Wat vinden de leerlingen van Barts antwoord?

■ Volg Bart in zijn acties op de bouw tot 'Is dat waar?' vroegen de agenten.' Hij blijft maar doorgaan: auto platwalsen, beton storten, politiewagen omhoog hijsen, tot verbijstering van de grote jongens. Wat vinden de jongens van Barts gedrag? Luistert Bart naar de grote jongens? Wie is er nu het bangst: Bart of de grote jongens? Ook een grappig contrast: de onverstoorbaar handelende Bart en de grote jongens die 'm knijpen. 'Wij hebben niets gedaan!' piepten de jongens. Zijn de leerlingen het daarmee eens?

■ En dan volgt eindelijk de clou: Bart had de boeven al heel lang in het oog!

Blader samen terug en ontdek de bankrovers die al vanaf de eerste pagina te zien zijn. Volg de tweede verhaallijn, de overval op de bank.

■ Lees de laatste twee pagina's voor. Wat heeft Bart allemaal gedaan om de boeven te vangen? Wat is Bart: een stoute jongen of een held?

■ Vraag wat de groep grappig vond aan het verhaal. Neem hiervoor ruim de tijd. Zijn er leerlingen die het verschil zien tussen dat wat je denkt over Bart en datgene dat hij in werkelijkheid doet? Benadruk dat het grappig is hoe Bart van stoute jongen verandert in held.

3. Verteltafel

Dit verhaal is heel geschikt om samen met de leerlingen aan de verteltafel uit te spelen. Bespreek wat er nodig is: een hijskraan, wals, cementwagen, politieauto, bouwkeet, bankgebouw, Bart, twee agenten, bouwvakkers, twee grote jongens, een bouwplaats, een rivier met een brug erover. Lees het boek nog een keer voor terwijl u het verhaal ondersteunt met de attributen. Daarna richt u samen met de kinderen de verteltafel in. Laat de kinderen nog meer spullen van huis meenemen of laat ze attributen maken. Speel zelf het verhaal aan de verteltafel en neem alle rollen voor uw rekening. Zorg dat de verhaallijn duidelijk naar voren komt. Laat dan de kinderen met de attributen spelen terwijl u vertelt. Tot slot spelen de kinderen het verhaal zelf, alleen of in groepjes.

4. Perspectief

Laat de kinderen het verhaal eens vertellen vanuit de verschillende personen uit het prentenboek. Wat maken de grote jongens mee in dit verhaal? En wat hebben de boeven te vertellen? Of de directeur van de bank? Of de bouwvakkers? Hoe beleven zij het verhaal? Neem eerst zelf de rol van de politieagenten voor uw rekening en vraag wie er daarna het verhaal als boef, directeur, bouwvakker of grote jongen wil vertellen.

5. Boekenkring

Zijn er leerlingen die andere boeken van Tjibbe Veldkamp kennen? Onder meer: AGENT EN BOEF, TIM OP DE TEGELS, EEN OBER VAN NIKS, 11 WEZEN; zie <http://www.tjibbeveldkamp.nl/boeken.aspx?CatID=2>. Zorg voor zoveel mogelijk prentenboeken van Tjibbe Veldkamp en laat twee leerlingen vertellen over een boek dat zij kennen.

Vraag de leerlingen om speelgoedbouwmachines mee te brengen naar school. Kies twee kinderen die iets over hun machine vertellen.

Leer de leerlingen het versje *Bouwen* uit DE WERELD IN MIJN HANDEN van Kristien Dieltiens, De Eenhoorn 2013, ISBN 978 90 5838 8940.

BOUWEN

Lange balken wil ik sjouwen.
Hoge torens wil ik bouwen
Hoge torens naar mijn zin.
Daar zet ik een deurtje in.
Komen vogeltjes in wonen.
In het huisje van hun dromen.
Koekoek, koekoek!
Babberlabab, babberlabab!
Valt de toren in de pap!
Babberlabob, babberlabob!
Bouw ik het torentje weer op.

6. Meer

Natuurlijk zijn er veel meer activiteiten bij dit prentenboek te bedenken, vooral als je het prentenboek gebruikt bij het thema bouwen/bouwplaats of voor uitbreiding van de woordenschat.

Op internet vind je meer informatie:

- <http://www.jufjanneke.nl/wordpress/kom-uit-die-kraan>
- <http://www.kleuteruniversiteit.nl/winkel/kom-uit-die-kraan>
- <http://www.jufbianca.nl/2015/12/5-tips-voor-het-thema-de-bouwplaats>

Zilveren Penseel
Lettersoep

Harriet van Reek tekst en illustraties

Querido 2015 • € 15,99 • ISBN 978 90 451 1871 0

Letterel, meneer de letter L, ziet overal letters (en wie goed kijkt ziet ook overal letters!). Hij is dol op letters schrijven, knippen, kijken, lezen en zelfs dromen. Hij woont in een letterhuis, heeft een letterpoes en knutselt woorden met letters. Wanneer hij honger heeft besluit hij lettersoep te maken. Hij kiest lekkere dikke peetjes uit de moestuin, staat watertandend te kijken naar de prachtige banketletters bij de bakker en koopt een heleboel lettersoepstokken. Terwijl de soep staat te pruttelen krijgt Letterel schrijfkriebels...

- Groep 3-4 (NL) / Leerjaar 1-2 (B)
- A / Vanaf 5 jaar
- Trefwoorden: letters, spelen met letters en woorden, schrijven, schrift, alfabet, lezen
- Lessuggesties: Inge Umans

1. Letters, letters, overal letters!

- De Letterel ziet overal letters. Wie goed om zich heen kijkt ziet ook overal letters! Ga met uw leerlingen in klas, school en buiten op zoek naar toevallige letters. Fotografeer deze en maak er zo je eigen ABC-boek van. Leg ook MOOI BOEK van Joke van Leeuwen (Querido 2015) op de leestafel. Inspiratie bij dit boek vind je hier: <http://www.leesplan.nl/sites/default/files/leesplan/Lessuggesties%20bekroonde%20boeken%202015.pdf>.
- De letterpoes bestaat uit verschillende letters: de staart is een J, de oren twee keer een V, ... Geef de opdracht om zelf een ander letterdier te tekenen. Uit welke letters bestaat de letterhond? De lettermuis? De letterspin op het einde van dit boek?
- De Letterel woont in een letterhuis. Maak een kalligram (figuurtekst) van het huis: teken het huis met woorden in plaats van lijnen. Of stempel het

met zelfgemaakte letterstempels.

- De Letterel laat zijn was waarschijnlijk wapperen in de wind aan een letterwaslijn. Met welke letters kun je kledingstukken maken? Teken letterbroeken (een omgekeerde V), letterhemden (een H) en lettersokken (een J), of knutsel deze met lappen stof en hang deze op aan de letterlijn in de klas.
- De bakker heeft prachtige banketletters gebakken. Met koekjesdeeg kun je zelf letterkoeken bakken. Of laat elk kind de eerste letter van zijn naam maken in zoutdeeg. Na het bakken kunnen deze letters mooi beschilderd en versierd worden. Een recept voor zoutdeeg vind je op: <http://www.njam.tv/recepten/zoutdeeg-voor-de-kinderen>.
- Koop een grote zak letterkoekjes. Voor je ze opeet kun je ermee spelen: wie maakt het langste woord, het kortste woord, het lekkerste woord, het grappigste woord, ... ?
- De Letterel maakt van Niets iets: een fiets. Letters bestaan uit stokjes, rondjes en halve cirkels. Voorzie deze vormen (maak ze zelf in stevig plastic of karton of gebruik bestaande vormen) en bouw en verbouw woorden. Laat de leerlingen spelen, experimenteren en ontdekken!

■ Er groeien letters in de lettertuin. Hoe zou een letterbos eruit zien? Ga op zoek naar takken en twijgen in het bos of park en buig, plooi en bindt deze takken samen tot letters. Of schilder een letterbos zoals in *LETTERDROMEN MET DO* van Harriët van Reek (Querido 2007).

■ De Letterel heeft alle letters uitgenodigd: lieve letters, boze letters, treurige letters, ... Laat de kinderen letterdoosjes maken volgens bepaalde eigenschappen. Of maak de klinkerdoos, de doos voor alle ronde letters, alle letters met een stokje, ... In het boek *VAN A TOT Z* van Wally De Doncker (Davidsfonds/Infodok 2010) hebben alle letters een vaste plaats, ook al zijn er letters die graag eens van plaats zouden wisselen, of die vinden dat sommige letters te veel plaats innemen. En elke letter heeft een eigen klank, gevoel, vorm en karakter.

■ Na de lettersoepmaaltijd staat: 'Alle letters hebben hun bordjes schoongeschreven.' Er staat al een hele opsomming in het boek: de K's wilden kaas, de IJ's riepen om ijs, ... Laat de kinderen nog meer leuke lekkere dingen verzinnen bij andere letters.

■ Nog meer suggesties om met letters te spelen vind je op dit Pinterestbord: <https://nl.pinterest.com/praxisbulletin/praxisbulletin-spelen-met-letters>.

2. Taalgebruik

■ In het boek is echt heel erg hard over letters nagedacht. Niet enkel in het verhaal en de tekeningen maar ook in het taalgebruik. Letterlijk en figuurlijk taalgebruik worden heerlijk door elkaar gemixt. Ga met de kinderen op zoek naar voorbeelden hiervan, zoals de peetjes in de lettertuin of de hanenpootjes bij de slager.

■ De Letterel gebruikt de P-taal als een soort geheimtaal. Wie van de kinderen kent deze taal? Geef enkele opdrachten/instructies in de P-taal of laat enkele zinnen omzetten in de P-taal.

■ De postbode brengt een telegram. Daarin staat: 'Wij komen.' Weten de leerlingen, in tijden van sms, mail, WhatsApp, wat een telegram is?

De Letterpoes vraagt de Letterspin om een kattenbelletje te schrijven. Kennen de leerlingen dit? Een kattenbelletje is een boodschap in telegramstijl. Geef een schrijfopdracht. Laat hen bij enkele situaties een kattenbelletje schrijven. Mogelijke voorbeelden: Een vriendin van je moeder heeft gebeld. Ze vraagt of je moeder kan terugbellen. Schrijf ook het telefoonnummer op. Of: Je bent gaan spelen bij de burens. Zet in het briefje ook om hoe laat je weer thuis zal zijn. Kunnen de kinderen zelf nog meer situaties bedenken waarin ze een kattenbelletje zouden schrijven?

3. Op de leestafel

Op dit Pinterestbord zijn heel wat inspirerende alfabetboeken verzameld: <https://www.pinterest.com/pluizuit/de-mooiste-abc-boeken>.

Een mooie verzameling gedichten rond woorden, letters, lezen, ... vind je in *LEESLETTERS* van Karel Eykman (De Inktvis 2011). Breng zeker ook *LETTERDROMEN MET DO* van Harriët van Reek (Querido 2007) mee. Waarschijnlijk werd de Letterel uit dit boek geboren...

Lotte & Roos – Samen ben je niet alleen

Marieke Smithuis tekst Annet Schaap illustraties

Querido 2015 • € 16,99 • ISBN 978 90 451 1838 3

Een tweede boek vol korte voorleesverhalen over de zusjes Lotte en Roos, hun ouders, opa en de buurjongens Lasse en Joppe. Samen beleven ze allerlei avonturen: zo houden Lotte en Roos 'De grote blote billen show', gaat Lasse naar een nieuwe school en geven ze vliegles aan een jonge zwaluw die uit het nest is gevallen. Onderwerpen zoals sorry zeggen, iemand uitlachen en wat zijn echte vrienden, nodigen

uit tot een gesprek met de leerlingen.

- Groep 3-6 (NL) / Leerjaar 1-4 (B)
- A / vanaf 6 jaar
- Trefwoorden: vriendschap, ruzies, grootvader
- Lessuggesties: Cisca van Hemert-Kopmels

1. Inleiding

Scan de illustratie waarop Annet Schaap alle personages uit het boek heeft afgebeeld en toon die op het digibord. Geef alle leerlingen een kopie. Laat ook de kaft van het boek zien, lees de titel voor en noem de schrijver en illustrator. Zijn er leerlingen die Lotte en Roos al kennen uit het boek DE MEISJES TEGEN DE JONGENS? Zo ja, dan kunnen zij helpen om de personages uit het boek voor te stellen.

2. Voorlezen

Na de introductie leest u het boek in een aantal sessies voor, trek bijvoorbeeld twee weken uit om de 35 korte verhalen voor te lezen. De verhalen vormen een afgerond geheel, maar er lopen verhaallijnen vertakt door het hele boek.

3. Personages

De leerlingen hebben allemaal een kopie van de illustraties met de personages uit het boek. Iedere leerling krijgt een personage toegewezen. Van die

persoon noteren ze alles wat ze over haar of hem aan de weet komen: hoe zien ze eruit, waar houden ze van, zeggen ze opmerkelijke dingen, welke grapjes maken ze? Laat een aantal leerlingen, steeds na het voorlezen van ongeveer 5 hoofdstukken, vertellen wat ze over hun persoon aan de weet zijn gekomen. Als het boek uit is, wordt een aantal kinderen geïnterviewd in de rol van het personage dat ze hebben bijgehouden.

4. Dialogen lezen

Het boek staat vol levendige dialogen. Kopieer de dialoog tussen juffrouw Francien en Roos, waarin Roos de schuld op zich neemt voor het vliegen-incident 'Thee met een smaakje', pagina 52 en 53. Laat de leerlingen de tekst eerst stil voor zichzelf lezen en laat ze daarna de zinnen hardop neutraal voorlezen. Vraag wie de zinnen mooi kan voorlezen. Let daarbij vooral op frasering, klemtoon en beleving. In groepjes van vier leerlingen nemen de leerlingen de tekst nog een keer door waarbij ze de rollen verdelen. (Roos, juf Francien, Lasse en de voorlezer). Eén groepje wordt later in de week uitgekozen om de dialoog in de boekenkring voor te lezen.

5. Dialogen lezen

De boekenkring is de verbindende werkvorm binnen de leesbevordering en door Jos Walta in OPEN BOEK (Stichting Lezen 2011) ook wel de ‘rotonde van de leesbevordering’ genoemd. Zowel de leerkracht als de leerlingen leveren een bijdrage aan de boekenkring. De leerkracht stelt van tevoren het programma op en nodigt gericht leerlingen uit.

Leerkracht

Introduceer het eerste boek over Lotte en Roos bij de leerlingen DE MEISJES TEGEN DE JONGENS. Zijn de leerlingen nieuwsgierig naar de schrijfster? Laat ze het YouTube-filmpje zien waarin Marieke Smithuis het verhaal *Op vakantie* voorleest: <https://www.youtube.com/watch?v=olfrryYpd4k>. Zijn er leerlingen die het eerste boek over Lotte en Roos willen lezen?

Leerlingen

Geef de leerlingen van tevoren een opdracht in een groepje of in ieder geval met z’n tweeën.

- Vier kinderen lezen het fragment uit *Thee met een smaakje* voor.
- Op de website van Marieke Smithuis staat een kort interview met de auteur dat door Lotte en Roos wordt afgenomen. Vraag drie leerlingen om dit interview als toneelstukje in te studeren en op te voeren.
- Wie zoekt uit waarom lama’s spugen? (een appeltje schillen met de lama’s, pp. 20-22).

6. Vertel eens

Bespreek de verhalen over de ruzie tussen Lasse en Roos (van ‘Pollewop met de bokkenpruik’, p. 111, tot en met ‘Broodje knorrie’, p. 127) op de manier van VERTEL EENS van Aidan Chambers. Goede of foute antwoorden bestaan niet, het gaat om het delen van leesbeleving: ideeën, meningen, veronderstellingen, aannames en ervaringen. Vraag wel waarop de leerlingen hun antwoord baseren. Kunnen ze aangeven waar dat staat in het boek, hoe ze dat weten?

- Wat vind je grappig, leuk of spannend aan deze verhalen?
- Wat vond je niet leuk, of saai, of lelijk, of erg?
- Wat begrijp je niet helemaal?
- Wat vind je van Roos’ uitspraak op p. 112: ‘Nou gefeliciteerd dan Lasse Nordstrom. Veel plezier op je bijzondere school met al die bijzondere leuke kinderen en tot nooit!’
- Roos zou het liefst ook haar gedachten in de heksensoep stoppen zodat het weer rustig wordt in haar hoofd. (pagina 114) Wat vinden de leerlingen daarvan? Hebben ze zelf ook weleens een druk hoofd? Hoe komt dat? Wat doen ze er aan?
- Roos kan het woord sorry niet uit haar keel krijgen, verder dan ‘porry’ komt ze niet (p. 129). Is het moeilijk om een ruzie bij te leggen? Wie heeft er wel eens een ruzie bijgelegd? Hoe pak je zoiets aan?

7. Boekenbabbel

Zijn er leerlingen zo enthousiast over een van de verhalen uit het boek dat ze het zouden willen aanraden? Geef de leerlingen een kopie van de inhoudsopgave en loop samen de verschillende verhalen nog eens langs en laat de leerlingen kort aangeven waar elk verhaal over gaat. Gebruik <http://www.mentimeter.com> en laat de leerlingen antwoord geven op de vraag: Welk verhaal sprak je het meest aan? (Kies daarbij voor ‘open vraag’ en voor ‘tekstballonnen’.) De leerlingen kunnen de vraag op hun tablet beantwoorden via <http://www.menti.com>, na invoer van het gegenereerde wachtwoord. Open alle antwoorden, die via Mentimeter zijn gegeven, op het digibord en bespreek ze. Welk(e) verha(a)l(en) is/zijn het meest gekozen? Wat maakte juist dat verhaal zo aantrekkelijk? Laat de leerlingen in tweetallen een reclamepraatje maken voor hun verhaal. Neem de reclamepraatjes op en monteer ze tot één filmpje waarbij u zelf voor de overkoepelende tekst zorgt, die alle filmpjes verbindt. Plaats het op de site <http://www.boekenbabbels.nl>.

Zilveren Griffel

Nooit denk ik aan niets

Hans & Monique Hagen tekst Charlotte Dematons illustraties

Querido 2015 • € 15,99 • ISBN 978 90 451 1761 4

Wat is ooit, wat is nooit, en waar is nergens? Hans & Monique Hagen keren hemel en aarde binnenstebuiten. Ze stellen vragen die vroeg of laat in ieder hoofd opkomen. Over bang, boos of blij. Over liefde, dood en leven. In dit poëzie-prentenboek komt alles voorbij. De illustraties van Charlotte Dematons zijn net zo krachtig als de gedichten. Op elke bladzijde wacht een nieuwe verrassing met explosies van kleuren en subtiele lijnen. Ze voegt aan de gedichten haar eigen verhaal toe, over de vriendschap van een jongen en een meisje. En de oplettende kijker zal kenmerkende Dematons-grapjes ontdekken.

- Groep 3-8 (NL) / Leerjaar 1-6 (B)
- A / vanaf 5 jaar
- Trefwoorden: poëzie, filosoferen, beeldlezen, gedichten schrijven, beeldend verwerken
- Lessuggesties: Mariet Lems

1. Introductie algemeen

Na *JIJ BENT DE LIEFSTE* met illustraties Marit Törnqvist (Querido 2000) en *VAN MIJ EN VAN JOU* met illustraties Jan Jutte (Querido 2007) is er weer een prachtig poëzie-prentenboek van Hans & Monique Hagen verschenen, ditmaal met illustraties van Charlotte Dematons. Een boek om te hebben en steeds weer te bekijken en (voor) te lezen. Bij elk gedicht zijn verwerkingssuggesties te bedenken. Voor jonge kinderen is er veel te ontdekken en te herkennen, voor oudere kinderen valt er bij veel gedichten te filosoferen. Maar niet alles hoeft uitgedroefd te worden; een gedicht mag er ook gewoon zijn, zonder uitleg. Wat kinderen niet uit kunnen leggen, kunnen ze wel aanvoelen en ervaren en daar gaat het om bij poëzie.

2. Introductie in de klas

Toon het omslag op het digibord. Vraag de leerlingen te benoemen wat ze zien. Vraag door op details. Waar zitten de jongen en meisje op? Wat zouden ze van die hoogte allemaal zien? Wat is dat voor een toren? Wat voor vogels zie je? Vraag iemand de titel voor de lezen.

Zijn ze het ermee eens? Zijn er momenten dat je aan niets denkt? En weet je dat dan?

Pak het boek erbij en wijs op het digibord naar de bloemen. Wat zijn dat voor bloemen?

Sla het boek open en laat het schutblad zien, daar zijn ze, de klapprozen. Blader door. Hebben ze deze poes ook op het omslag gezien?

3. Ooit nooit niets

Scan de eerste bladzijden en laat zien op het digibord. Kunnen de leerlingen benoemen waar het jongetje aan denkt? Lees het gedicht twee maal voor. Zien ze de dingen uit het gedicht? Wie kan uitleggen wat warm is, koud, lief, stout, goed, fout? Wat is nul? Niets? Ooit? Nooit? Nergens? Soms zeggen kinderen na de vakantie: ik ben nergens geweest, is dat dan ook echt zo? Ben je echt ooit met denken klaar? Ken je iemand bij wie dat zo is?

Ken je iemand die alles weet? Hoeft die persoon dan nooit meer iets te leren? Wat moet je doen om veel te weten? Wat is er leuk aan veel weten? Er zitten veel meer woorden in je hoofd dan je weet. Veel woorden slapen. Door andere woorden te noemen kun je slapende woorden wakker maken. Geef de leerlingen papier en pen. Zeg dat u een voor een woorden noemt waaraan het jongetje denkt. De leerlingen schrijven daarbij het eerste woord dat ze bij dat woord te binnen schiet op. Geef als voorbeeld het woord rood: de een denkt daarbij aan een tomaat, de ander misschien aan bloed, of de lippenstift van zijn moeder. Alles is goed. Wie even niets weet zet een streepje. Noem de woorden: vliegtuig, beer, schaap, zweefmolen, olifant, opa, sommen, koud, draak, zoet. Noem het eerste woord en laat de leerlingen achter elkaar hun associatiewoord noemen. Wie een streepje heeft, schudt nee. Het is een ontdekking dat er zoveel verschillende woorden bij een woord kunnen passen en leuk dat er soms dezelfde woorden zijn opgeschreven. Deze snelassociatie-oefening kun je op ieder moment met een andere serie woorden doen. Hierdoor leer je associatief denken. Erg goed voor de woordenschat.

4. Vreemde vogel

Laat zien en benoemen. Wat zijn de verschillen met de toren op het omslag? Lees het gedicht een paar maal voor. Vraag volgens de methode 'Vertel eens' van Aidan Chambers, wat de leerlingen mooi, raar, onbegrijpelijk vinden. Meninge n mogen verschillen. Schrijf de woorden vogel en vliegtuig op het bord. Wat zijn de verschillen in beweging, geluid, uiterlijk, innerlijk, etc.? Vraag de leerlingen naar eigen ervaringen met een vogel en met een vliegtuig. Laat ze er kernwoorden over opschrijven en vervolgens een korte tekst over beide ervaringen.

5. Altijd

Laat de leerlingen de illustratie goed bekijken en benoemen. Welke stemming of emotie vinden ze dat erbij hoort? Er zijn meerdere antwoorden mogelijk. Wat zijn ze aan het doen? Wie zijn het? Willen de vissen bijten? Lees het gedicht voor. Stel weer de vragen: wat vind je er mooi aan? Wat moeilijk? Wat onbegrijpelijk? Wat de een mooi vindt, kan de ander moeilijk vinden. Je hoeft het niet met elkaar eens te zijn. Hoe komt het dat opa veel tijd heeft? Waarom dan niet altijd? Wat verdwijnt en verdampt en verslijt? Hoe komt dat? Wat bedoelt opa met: ik groei uit mijn tijd? Wat betekent de uitdrukking, nog zeeën van tijd hebben? Ook al heb je weinig tijd, je kunt de tijd wel goed benutten en dat noemen ze dan kwaliteit-tijd. Vraag de leerlingen op te schrijven wat ze nog met een opa of oma willen doen. Of als ze geen grootouders meer hebben, wat ze dan nog graag met ze hadden willen doen.

6. Hallo

Toon de illustratie op het digibord en vraag de leerlingen onder elkaar in kernwoorden op te schrijven wat ze zien. Niet meer dan twee of drie woorden per becijferd item: dus bijv. 1 bed, 2 blauwe muur, 3 rode deken, 4 gat in sok, 5 witte poes. Het is spannend om te weten wat ze gezien hebben. Of ze ook de details opgemerkt hebben. Geef opdracht om het derde woord, het middelste woord en het laatste woord aan te kruisen. Geef opdracht om met deze woorden een tekstje van een regel of vijf te schrijven. De woorden hoeven niet in die volgorde en mogen een beetje veranderd. Het mag onzin zijn. Laat daarna de drie woorden opnoemen en de tekst voorlezen. Herkenning en verwondering! Lees dan het gedicht voor. Wie weet wie er belt naar wie? Heeft iemand het fotootje van het meisje opgemerkt boven het bed? Wat vinden ze van elkaar? Dat is wel duidelijk. Kijk maar. Ga door naar de volgende bladzijden.

7. Ik zie

Snappen de leerlingen hoe het zit met de jongen en het meisje? Waar zien ze dat aan? Waar lopen ze in? Lees de gedichten meerdere keren voor. Wat vinden ze er mooi aan? Welke woorden kennen ze, welke niet? Zijn er echt honderd kleuren blauw en rood? Lees de woorden nog eens met het woord blauw erachter: korenbloemblauw, pauwblauw, helblauw, etc. Hetzelfde met rood. Zien ze de kleuren voor zich? Laat ze desnoods op internet zien. Kun je hetzelfde doen met groen en geel? Wit? Zwart? Verzamel met elkaar de woorden op het bord. Ook nieuw verzonden woorden mogen. Verzamel tijdschriften. Vooral het blad Happinez heeft prachtige kleuren. Laat iedere leerling een tijdschrift kiezen en kleuren zoeken. Ze scheuren afbeeldingen uit, dus niet knippen. Juist de gescheurde randen zijn mooi te verwerken. Als iedereen klaar is, worden de kleuren in stapeltjes geordend op een grote tafel. Ze overleggen. Hoort die kleur nu bij geel of bij groen? Welke stapel is het grootst? Nu wordt eerst nagedacht over wie ze het allerliefste vinden. Wat betekent 'De liefste'? Lees het gedicht *Liefste* voor uit *JIJ BENT DE LIEFSTE*. De liefste kan natuurlijk ook een ouder, grootouder, broer, zusje, ander familielid of huisdier zijn. Wat is er allemaal speciaal aan die persoon of dat dier? Alle leerlingen schrijven een elf. Zie voor meer informatie *WETEN WAAR DE WOORDEN ZIJN, METHODIEK CREATIEF SCHRIJVEN PO* van Mariet Lems (Uitgeverij SAAM.) Werkblad elf is te downloaden van de website van de uitgeverij. De elf wordt in het midden van een groot vel stevig papier geschreven. Daaromheen vullen ze het blad met snippers papier in een kleur of twee kleuren aan elke kant. Eerst ordenen, dan plakken. Ook leuk voor moederdag en vaderdag.

8. Nog meer

Suggesties bij volgende gedichten:

■ **HAANTJE DE VOORSTE.** Wat betekent het? Zoek spreekwoorden met dieren erin.

■ **DE ZWEEF.** Wat is er leuk, wat eng aan een zweefmolen? Wat voel je? Wat gebeurt er als je uitstapt? Wat is er nog meer te doen op de kermis of in het pretpark? Wat doe je daar het liefst? Beschrijf.

■ **VLINDER.** De magische wereld van poppen, rupsen en vlinders. Misschien is er een vlindertuin in de buurt om eens te bezoeken. 'Vlinders aan de Vliet' in Voorschoten, 'De Vlinderfabriek' in Enschede. Het hele proces van rups tot vlinder. Op YouTube: Van Rups tot vlinder. Op SchoolTV: van Ei tot vlinder. Te downloaden werkbladen. Elke zomer is er een dag dat de vlinders geteld worden. Waarom is dat? Hoe gaat dat? Wat voor vlinder zie je op de volgende bladzijde?

■ **GROTER.** Lees ook *Groot* uit *LICHTJES IN JE OGEN* van Hans & Monique Hagen (Querido 2014). Hoe groot denk je dat je wordt? Wat is leuk aan lang zijn? Wat niet? Schrijf een gedicht over later als je groot bent. Teken jezelf erbij.

■ **BANG.** Filosoferen over bang zijn en dromen. Over echt en niet echt.

■ **BOOS.** Idem.

■ **BLIJ.** Schrijven over dingen die je wel eens kwijtgeraakt bent.

■ **BEER.** Knuffels, verloren knuffels, wat dat met je doet. Weet iemand wat die twee streepjes op het paaltje betekenen? (Lange-afstandspad) Wat wil dat in verband met de illustratie zeggen?

■ **KAT.** Praten en schrijven over dode huisdieren. Lees ook *Pleisters* uit *LICHTJES IN JE OGEN*.

■ **WAAR.** Filosoferen over hemel, dood en alles wat in het gedicht wordt gezegd. Lees ook *Nooit meer* en *Hemel* uit *VAN MIJ EN VAN JOU* van Hans & Monique Hagen (Querido 2007).

■ **GOD.** lidem om over te filosoferen.

■ **KUS.** Naar wie blaast de jongen zijn bellen? Welke kleuren zie je erin? Met z'n allen bellen blazen, gedicht *Zeepbel* erbij uit *LICHTJES IN JE OGEN*, en *Regenboog* uit *VAN MIJ EN VAN JOU*. Zeepbellen tekenen en kleuren en lieve dingen erin tekenen of plakken. Woorden eromheen, ook leuk voor moederdag en vaderdag.

■ LAM RAM OOI. Over slapen gaan. Wat doe je om in slaap te komen? Wat hoor je voor geluiden? Lees ook *Gaap* uit LICHTJES IN JE OGEN.

■ DE WIND. Geluiden hoorbaar maken, bewegingen erbij. Lees ook *Zoute zee* uit LICHTJES IN JE OGEN en *De wind* uit VAN MIJ EN VAN JOU.

■ Laatste schutblad laten zien: benoemen en zintuiglijk beschrijven: wat je ziet, hoort, ruikt, proeft misschien, voelt? Emotie? Inspirerende lessen en werkbladen bij het werken met de zintuigen: WETEN WAAR DE WOORDEN ZIJN en op de website van uitgeverij SAAM.

9. Andere bekroonde dichtbundels

Ook de bundel ROND VIERKANT ROND (Leopold 2015) van Ted van Lieshout kreeg een Zilveren Griffel. Het boek bevat een gevarieerde verzameling van tien jaar beeldsonnetten en blokgedicht. Ted van Lieshout biedt jongeren hierin ook een poëzies cursus aan. Ook basisschoolleerlingen kunnen door de bundel geïnspireerd worden. Van uiteenlopende materialen kunnen ze sonnetten 'leggen'.

De bundel IN EEN SLOOTJE BEN IK EEN BOOTJE (Lannoo 2015) van Bette Westera (tekst) en Klaas Verplancke (illustraties) kreeg een Vlag en Wimpel. Hierin mooie leuke meest rijmende gedichten over voorwerpen die aan het woord zijn. Wie praat er? Raden maar! Voor leerlingen van groep 1 t/m 6.

Zilveren Griffel

Stem op de okapi

Edward van de Vendel tekst Martijn van der Linden illustraties

Querido 2015 • € 14,95 • ISBN 978 90 451 1732 4

Edward van de Vendel en Martijn van der Linden zetten in dit boek een relatief onbekend dier in de kijker: van de Vendel beschrijft hoe het dier eruit ziet, waar het vandaan komt en hoe het leeft en verzorgd wordt in onze dierentuinen. Van der Linden brengt het dier prachtig in beeld, natuurgetrouw en in eigen interpretatie.

- Groep 7-8 (NL) / Leerjaar 5-6 (B)
- B / Vanaf 9 jaar
- Trefwoorden: okapi, dieren, dierentuin, dierenverzorging
- Lessuggesties: Inge Umans

1. Oka-wie?

In deel één leren we de okapi kennen, ‘van zijn tong tot zijn staartje.’ Op pagina 8 vertelt van de Vendel dat het wel een aan elkaar geplakt dier lijkt. Breng het boek HET DIERELIRIUM VAN PROFESSOR REVILLOD van Miguel Murugarren (De Harmonie 2013) mee naar de klas. In dit boek kunnen nieuwe dieren worden samengesteld door telkens andere combinaties van kop-romp-achterste te maken. In het gedicht *Lijmen* O ZO HEPPIE EN ANDERE VERSJES (Querido 2000) van Joke van Leeuwen worden ook stukken van beestjes aan elkaar gelijmd:

LIJMEN

Ik had drie beestjes,
drie beestjes van steen.
Een vogeltje.
Een veulentje.
Een varkentje.

Ze zijn gevallen.
Ze braken stuk.
Ik heb ze gelijmd.
't Is bijna gelukt.

Ik heb drie beestjes,
drie beestjes van steen.
Een volentje.
Een veukentje.
Een vargeltje.

Bedenk met de leerlingen nieuwe dieren.
Kruisingen met de okapi. Verzin een originele naam en laat deze dieren ook visualiseren: tekenen, knippen en plakken of boetseren.

2. Zo bruin als...

Op p. 18 omschrijft de auteur de bruine vacht van de okapi. Hij maakt poëtische vergelijkingen: het bruin van kastanjes, aarde of zelfs de ogen van je lievelingsjuf.

Vul het lijstje verder aan: zo bruin als de zachtste knuffelbeer in mijn bed, zo bruin als de ruwe schors van de boom in de tuin, etc. Je kunt als verwerkingsvorm ook kiezen voor een kleurenelf:

*bruin
zo schuw
en heel zeldzaam
een vacht die glanst
okapi*

Doe dezelfde opdracht bij de witte strepen op de billen van de okapi. Op p. 12 e.v. maakt de auteur een vergelijking met de zon: 'witte vlammen die links en rechts uit de okapi-billen slaan.' Zo wit als...? Of kies voor de bijzondere blauwe tong van de okapi.

3. Okapilied

In deel zes (p. 99 e.v.) wordt de okapi bejubeld in enkele liederen. Heeft u een muzikale klas? Probeer dan een van deze teksten op een (bestaande) melodie te zetten en zing samen. Of maak er een rap van. Beats vind je op YouTube. Is er nog een onderdeel van de okapi dat in de schijnwerper geplaatst kan worden in het lied/gedicht *Dames en heren!* (pagina 104)? Vul aan! Zijn er andere lievelingsdieren in de klas? Laat de leerlingen dan dit gedicht herschrijven over hun lievelingsdier. Behoud telkens de eerste vier zinnen en vul aan met een (stuk) dier naar keuze. Draag de verschillende gedichten dan voor alsof het om een echte wedstrijd gaat.

4. Okapikunst

Niet enkel Martijn van der Linden bracht de okapi mooi en volgens eigen interpretatie in beeld. In deel acht (p. 136 e.v.) hebben 14 illustratoren een okapi getekend, geschilderd, ... en worden deze als kunstwerken in een museum tentoongesteld. Wie zijn deze illustratoren? Schrijf hun namen op het bord en laat de leerlingen op zoek gaan naar boeken van deze illustratoren in de bibliotheek. Bekijk de tekeningen in dit boek met de andere boeken en vergelijk. Herkennen ze de stijl van de illustrator? Geef de opdracht om een eigen okapi-kunstwerk te maken om het museum aan te vullen. Okapi's tekenen, schilderen, boetseren, collage, ...

5. Congo

De okapi leeft in het wild enkel in het Ituriwoud in de Democratische Republiek Congo. Situeer Congo op de wereldkaart. Welke dieren leven er nog meer in Congo? In de Antwerpse dierentuin kiezen ze voor nieuwgeboren okapi's liefst een naam die te maken heeft met Congo (zie pp. 96-97). Laat de leerlingen een naam zoeken voor een nieuwe okapibaby, geïnspireerd op namen van dorpen en rivieren, zoals Oni haar naam kreeg in de Antwerpse dierentuin. Laat hen zoeken in een atlas, of via google maps. Vinden ze bij elke letter van het alfabet een naam?

6. Op de leestafel

Martijn van der Linden werkte ook mee aan het boek *EEN AAP OP DE WC* (Hoogland & Van Klaveren 2015). Dit boek sluit mooi aan bij *STEM OP DE OKAPI*. Op dit Pinterestbord vind je een aantal boeken over dieren in de dierentuin of bezoekjes aan de dierentuin: <https://www.pinterest.com/pluizuit/dierentuin>.

STEM OP DE OKAPI ontving dit jaar ook de Woutertje Pieterse Prijs. Lieke van Duin en Jos van Hest schreven zoals elk jaar uitgebreide lessuggesties bij het winnende boek. Ook alle lessuggesties bij vorige winnende boeken zijn daar te vinden. http://www.woutertjepieterseprijs.nl/wpp/lestips/ls_29.asp, met onder meer een okapiquiz!

Zilveren Griffel

Een aap op de wc

Joukje Akveld tekst Martijn van der Linden illustraties

Hoogland & Van Klaveren 2015 • € 14,90 • ISBN 978 90 8967 177 6

In dit boek vertelt Joukje Akveld het verhaal van de Rotterdamse dierentuin Diergaarde Blijdorp. Die bevond zich oorspronkelijk in het centrum van Rotterdam, net naast het Centraal Station. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd het centrum van Rotterdam zwaar gebombardeerd. Er vielen ook bommen op de dierentuin. Dieren ontsnapten, kwamen om of moesten worden afgemaakt. Er werd een nieuwe dierentuin gebouwd aan de andere kant

van de stad. De dieren verhuisden en dat was niet vanzelfsprekend in oorlogstijd! Aan de hand van verhalen over dieren en de dierentuin vóór het uitbreken van de oorlog, tijdens de oorlog en na de oorlog, geeft de auteur een beeld van hoe het was, wat er gebeurde en wat er volgde.

- Groep 7-8 (NL) / Leerjaar 5-6 (B)
- B / Vanaf 10 jaar
- Trefwoorden: dierentuin, WO II, Rotterdam, Diergaarde Blijdorp
- Lessuggesties: Inge Umans

1. Dierentuin: dieren

Martijn van der Linden maakte voor dit boek prachtige illustraties van dieren. Zo bevat het schutblad heel mooie schetsen waaraan je verschillende activiteiten kunt koppelen. Kopieer deze afbeeldingen, laat ze uitknippen en geef de volgende opdrachten:

- leg de dieren in alfabetische volgorde
- rangschik de dieren volgens grootte
- maak een dubbel setje. Kleur de tekeningen in en maak een memoryspel
- beeld de dieren uit
- zoek informatie over deze dieren op in encyclopedieën en op het internet
- groepeer de dieren volgens soort of familie
- kies een dier uit en laat raden door enkel ja/nee-vragen te stellen

2. Dierentuin: ontwerp

Net voor de oorlog uitbrak, begon de bouw van een nieuwe dierentuin op een andere plek in Rotterdam. De architect had geen ervaring met dierentuinen en maakte een aantal fouten. Wat deed hij fout en hoe had hij het moeten aanpakken? Zoek op in het boek en bespreek.

Breng het boek ZOO, WAT EEN DIEREN (Pimento 2006) van Ymkje Swart mee naar de klas. Hierin worden een aantal dierentuinen voorgesteld. Leg ook het boek ZOOGROOT! (De Fontein 2010) van Teruyuki Komiya op de leestafel. Bekijk met de kinderen plattegronden van verschillende dierentuinen. Verdeel de klas in groepjes. Nodig de kinderen uit om hun eigen dierentuin te ontwerpen. Welke dieren willen ze houden? Hoe gaan ze het terrein indelen? Hoe kleden ze de verblijven aan? Laat ideeën uitwerken in verschillende groepjes. Bespreek de verschillende plannen. Kies dan samen een ontwerp uit om met de hele klas uit te voeren in miniatuur. Je kunt kleine dieren van bijvoorbeeld Schleich mee naar de klas brengen, of de dieren laten maken in klei. Breng mos, takjes, ijzerdraad,

klei, houten blokken, etc. mee voor het bouwen van de miniatuurdierentuin volgens het gekozen ontwerp.

3. Dierentuin: oorlog

Het boek speelt zich af tijdens de tweede wereldoorlog. De invalshoek in dit boek ligt op hoe de oorlog in de diertuin ervaren wordt. Andere boeken over WO II vind je op dit Pinterestbord verzameld: <https://www.pinterest.com/pluizuit/wo-ii>. Niet enkel de diertuin van Rotterdam had te lijden onder de oorlog: <http://www.bionieuws.nl/artikelen/dierentuinen-in-oorlogstijd> en <http://biologieplusschool.nl/nieuws/in-de-buurt/dierentuinen-in-oorlogstijd>. Helaas is oorlog van alle tijden. Ook vandaag zijn er dieren in diertuinen die lijden onder oorlogsgeweld: <http://www.hln.be/hln/nl/2661/Dieren/article/detail/1265590/2011/05/17/De-zes-triestigste-dierentuinen.dhtml>.

De inwoners van Rotterdam hebben honger. De dieren in de diertuin moeten worden bewaakt. De diervverzorgers doen hun uiterste best. Ze zijn meer begaan met het welzijn van de dieren dan met zichzelf. Hou een gesprek met de kinderen: Wat als zij directeur waren? Wat zouden zij dan beslissen? Zouden ze bijvoorbeeld de zebra's of krokodillen slachten en het vlees verdelen? Zouden ze de dieren bewaken, zoals in het boek? Zouden ze zorgen voor eten voor de dieren, of eten voor de mensen? Waarom?

4. Ontsnapt!

Na de bombardementen zijn er dieren ontsnapt. Laat de kinderen voor de verschillende dieren een affiche maken: een tekening van het dier en een beschrijving; hoe ziet het dier eruit, naar welke naam luistert het, hoe moet het dier benaderd worden, wat eet het en wie moet gecontacteerd worden. Je kunt ook een poster maken via deze site: <https://mijndierzoek.dierenbescherming.nl/help-mijn-dier-is-zoek/online-posters-maken/stap-1>.

5. Kali & Nasor

Samen met de neushoorn Kali kwam ook Nasor, een Afrikaanse jongen van een jaar of negen, naar Rotterdam. Bespreek dit met de kinderen. Heeft Nasor hier zelf voor gekozen? Hoe zouden zijn ouders reageren? Hoe zouden ze het zelf vinden om ongevraagd naar een vreemd en ver land te worden overgebracht? Laat de kinderen een brief schrijven, uit naam van Nasor, naar zijn ouders. Een brief waarin hij vertelt waar hij is, wat hij doet, hoe hij zich voelt, waar hij slaapt, wat hij te eten krijgt, ...

6. Op de leestafel

Op dit Pinterestbord zijn nog meer boeken over diertuinen verzameld: <https://www.pinterest.com/pluizuit/dierentuin>.

Op de website van uitgeverij Hoogland & Van Klaveren staat een lesbrief geschreven door Mariet Lems, om met EEN AAP OP DE WC verder aan de slag te gaan: http://www.hooglandvanklaveren.nl/sites/default/files/lesbrief_een_aap_op_de_wc_kl.pdf.

Topboek Memorykonijn

Maranke Rinck tekst Martijn van der Linden illustraties

Querido 2015 • € 16,99 • ISBN 978 90 451 1760 7

MEMORYKONIJN is een prentenboek en memoryspel ineen. Konijn zoekt het andere konijn, maar vindt een vliegtuig. Zo start het verhaal van zijn zoektocht: hij vliegt en maakt een noodlanding op een eiland. De koning wil wel helpen tot hij de andere koning vindt. Konijn mag de auto van de andere koning nemen en vervolgt zijn zoektocht. Dan blijkt het andere

konijn gevangen gehouden te worden door een draak op het andere eiland. Die wil het konijn als gezelschap houden, dus bedenkt konijn een superplan.

- Groep 1-2 (NL) / Kleuters (B)
- A / Vanaf 4 jaar
- Trefwoorden: konijn, zoektocht, memory, fantasie
- Lessuggesties: Gretha Straatsma

1. Voorlezen

Toon de voorkant van het prentenboek en lees de titel voor. Roept de titel **MEMORYKONIJN** associaties bij de leerlingen op, wat precies? Toon de eerste twee pagina's van het prentenboek, dit herkennen de leerlingen vast wel. Onder welk kaartje zit het andere konijn verborgen? Lees het originele prentenboek verder voor. Wat vinden de leerlingen van dit prentenboek in de vorm van een spel?

2. Website

MEMORYKONIJN heeft een eigen website: <http://www.memorykonijn.com>. Hier kan digitaal memory gespeeld worden en ook vind je er kleurplaten en puzzelplaten die je kunt downloaden. Erg leuk! Onder het kopje 'filmpjes' vind je twee korte filmpjes. Toon ze via het digibord.

3. Museum

Op de website vind je onder het kopje museum, tekeningen van voorstudies uit het boek in een prachtige gouden lijst. Dat kunnen de leerlingen ook. Gebruik hiervoor de kleurplaten van de website of laat de kinderen een eigen tekening of werkje maken. Plak de tekening op stevig karton en spuit met porschuim een (dunne) rand om de tekening. Verf de porschuimrand wanneer deze droog is met goudverf. Hang de schilderijen in de klas met onder ieder schilderij een bordje met hierop de naam van de maker, de voorstelling en het jaartal, net als in een echt museum. Nodig ouders uit voor een rondleiding door het museum. Ze worden door de leerlingen rondgeleid.

4. Memory

Zelf een memory maken kan op verschillende manieren. Van twee dezelfde tekeningen, foto's van voorwerpen of foto's van kinderen. Kies met de leerlingen een onderwerp. Ze gaan in tweetallen aan de slag en maken zo een eigen memory van een beperkt aantal kaartjes. Knip vooraf de kaartjes waarop de tekeningen worden gemaakt of de foto's worden geplakt. Op de website van juf Sanne vind

je voorbeelden: <http://www.jufsanne.com/lesidee/spellen/memory-spellen>.

Variaties met kaartjes:

- Woorden bij afbeeldingen zoeken.
- Plaatjes die bij elkaar horen: voetbal - voetbalschoenen, koning – kroon
- Tegenstellingen: hoog – laag, ver – dichtbij, op – onder

Variaties zonder kaartjes:

- Levend memory A

Twee leerlingen gaan de klas uit. De anderen vormen tweetallen en zorgen dat ze hetzelfde woord in hun hoofd hebben. De leerlingen komen terug, ze moeten nu proberen alle tweetallen te vinden, door telkens twee kinderen aan te wijzen die hun woord zeggen.

- Levend memory B

Twee leerlingen gaan de klas uit. De anderen vormen tweetallen. Elk tweetal krijgt één plaatje of voorwerp of geschreven woord. Als de leerlingen worden aangewezen houdt de één het kaartje omhoog. De andere helft van het tweetal noemt alleen het woord.

- Geluidenmemory

Twee leerlingen gaan de klas uit. De anderen vormen paren. Elk paar verzint een geluid. Bijvoorbeeld een knippende schaar, een balpen in- en uit drukken, onder de tafel tikken, met de schoen op de grond stampen. Of verzamel van tevoren lege potjes/kokertjes van bijv. een wc rolletje. Vul ze met rijst, kraaltjes, zand etc. en deel ze uit. De leerlingen komen weer in de klas en wijzen om de beurt twee leerlingen aan die hun geluid laten horen.

(Bron: <http://www.memorykonijn.com>)

De zoute goudvis

Paul Biegel tekst Mies van Hout illustraties

Lemniscaat 2015 • € 16,95 • ISBN 978 90 477 0497 3

Zeven prachtige verhalen van de in 2006 overleden Paul Biegel, opnieuw uitgegeven. De verhalen gaan over vogels die een gouden ketting stelen, een kabouter die voor zieke dieren zorgt, schoenen die 's nachts aan het feesten slaan, een konijntje dat hopeloos verdwaalt en over een kikker die op zoek gaat naar zijn vrienden in het gezelschap van een Roemeense soortgenoot. Het titelverhaal beschrijft

hoe een visser op zoek gaat naar een zoute goudvis. De nevelkindertjes ten slotte, is een prachtig verhaal waarin boer Japik kinderen uit de nevel ziet opduiken die op blote voeten zingend langs hem heen trekken. Het blijkt een vooraankondiging van de dood.

- Groep 2-3 (NL) / Kleuters en leerjaar 1 (B)
- A / Vanaf 5 jaar
- Trefwoorden: sprookjesverhalen
- Lessuggesties: Gretha Straatsma

1. DE DRIE VOGELTJES

Lees het verhaal voor. Praat met de leerlingen over het verhaal.

Wat voor soort vogeltjes zijn Hip, Wip en Nipperdenipsi Pip? Welke vogels houden van glinsterdingen? Tante Sibelius noemt de vogeltjes 'lieve vogeltjes.' Wat vinden de leerlingen, zijn de vogeltjes lief? Formuleer samen argumenten voor en tegen. Ga, net als de vogeltjes in het verhaal, in de omgeving van het klaslokaal op zoek naar glinsterdingen. Wat is de buit?

Beeld vervolgens met elkaar het verhaal driedimensionaal uit. De tekeningen in het boek dienen als voorbeeld. Verdeel de groep in kleinere groepen en geef iedere groep een opdracht: een mooie tak zoeken, vogelnestjes maken voor in de tak, vrolijke gekleurde vogeltjes maken, een mooie 'gouden' ketting maken, zwarte vogeltjes en een

zwarte ketting maken. De leerlingen gaan aan de slag. Het resultaat krijgt een plek in de klas.

2. DE GRASKABOUTER

De graskabouter is dierendokter, hij maakt zieke torren, kevers, rupsen, vlinders en andere dieren weer beter. Op een dag zei de zieke vlinder: 'Dokter, ik wil een roos. Als ik geen roos krijg ga ik dood.' De graskabouter gaat op zoek naar een roos en brengt prachtige rozen mee.

Als iemand ziek is brengen wij vaak bloemen mee voor de zieke. Wat zou daar de reden voor kunnen zijn? Zijn er familieleden ziek in de omgeving van de leerlingen? Zo ja, pluk dan samen met de leerlingen een mooi boeket veldbloemen. Buiten het zomerseizoen knutselen de leerlingen prachtige bloemen. Leuke voorbeelden te over op Pinterest of op <http://www.jufjannie.nl/2013/05/11/bloemen-in-een-vaas-knutselen>.

3. DE ONDEUGENDE SCHOENEN

Fantasievol verhaal over schoenen die eigen avonturen beleven als de eigenaren slapen. Lees

het verhaal voor. Naar aanleiding van dit verhaal zijn talloze activiteiten met schoenen te verzinnen. Wat voor soorten schoenen hebben de kinderen aan? Sandalen, gympen, slippers, laarzen, anders? Wat is je linker- en wat is je rechterschoen? Als je je linkerschoen aan je rechtervoet doet, hoe loopt dat? Als je loopt, wat voor geluiden maken je schoenen dan? Dezelfde geluiden als in het verhaal? Verzamel alle schoenen van de kinderen en verdeel ze in rechter- en linkerschoenen. Blinddoek de kinderen en laat ieder kind een schoen uit beide stapels pakken. Blinddoek af. Ze trekken de schoenen aan. Wanneer alle kinderen (passende) schoenen aan hebben, lopen ze rond en ruilen ze net zo lang met elkaar tot iedereen zijn eigen schoenen weer aanheeft.

4. HET VERDWAALDE KONIJN

Dit verhaal gaat over verdwalen. Toon de leerlingen voor het voorlezen de illustraties op pp. 24 en 27 in willekeurig volgorde. Wat kunnen de leerlingen vertellen over de illustraties, wat zien ze? Lees nu het verhaal voor. Start na het voorlezen een kringgesprek over verdwalen. Wie heeft iets gelijksoortigs als het konijntje meegemaakt? Wat moet je doen als je verdwaald bent en wat niet?

5. JACOB KIKKER

Kikker Wassili komt uit Roemenië. Toon via het digibord waar Roemenië ligt ten opzichte van Nederland. Hoe denken de leerlingen dat Wassili naar Nederland gekomen is?

Lees een van de versjes voor uit de bundel **KIKKERVERSIES** (Ploegsma 2010) van Arnold en Adrienne Lobel. Bijvoorbeeld:

DE KIKKERVIS-SCHOOL

In de sloot,
waar lissen en
waterlelies staan,
zie je kikkervissen braaf
naar hun school toe gaan.

‘We zwemmen rondjes,’
zeggen ze.
‘We gaan sommen maken.
We lezen niet.
We schrijven niet.
We leren enkel kwaken.’

Praat met de leerlingen na over het versje. Willen zij naar de kikkervis-school?

6. DE NEVELKINDERTJES

Lees dit mooie verhaal voor. De allereerst zin is al prachtig: ‘De boer Japik was zo oud, dat hij eruit zag, als een knoestige eikenstronk.’
Hoe ziet dat eruit volgens uw leerlingen?
Waar gaat dit verhaal eigenlijk over?
Begrijpen uw leerlingen dat de nevelkindertjes iets aankondigen? Wat?

7. DE ZOUTE GOUDVIS

In dit titelverhaal komen prachtige namen voor: volle-bolle-rolbuik-vis, slippe-slappe-sliere-slak, kwaje-graai-haai, kalme-talm-zalm, fong-jong-bong-jong-tong, ...

De leerlingen maken van een van de vissen een fantasietekening. Hang de tekeningen met daarop de namen van de vissen in de klas.

Het verhaal *Tranenthee* van Arnold Lobel sluit prachtig bij dit verhaal aan. Het staat in de verhalenbundel **BIJ UIL THUIS EN ANDERE VERHALEN** (Ploegsma 2005).

Topboek Hotel Bonbien

Enne Koens tekst

Luitingh-Sijthoff 2015 • € 13,99 • ISBN 978 90 245 6937 3

Siri is tien jaar en woont in Hotel Bonbien aan de N19 in Frankrijk. Bonbien is een hotel voor mensen op doorreis. 'Ze willen altijd verder,' zegt Siri's vader. Meestal drinken ze alleen een kopje koffie of gaan ze naar de wc. Soms blijven ze een nachtje slapen. Siri vindt het de mooiste plek op aarde en wil er nooit meer weg. Maar haar ouders hebben steeds vaker ruzie. Ze is bang dat ze gaan scheiden en het hotel moeten verkopen. Siri heeft

een broer, Gilles waarmee ze niet zo goed kan opschieten, totdat er een 'wonder' gebeurt...

- Groep 5-6 (NL) / Leerjaar 3-4 (B)
- B / (Voor)lezen vanaf 8 jaar
- Trefwoorden: hotel, ruzie, memoriseren
- Lessuggesties: Gretha Straatsma

1. Informatie

Vertel achtergrondinformatie over het verhaal voordat u het boek voorleest. Toon de voorkant van het boek, lees de proloog voor en een klein stukje van het eerste hoofdstuk. Hotel Bonbien ligt aan de N19 vlakbij Langres in Oost Frankrijk op de route naar de zon. Een plattegrond van het hotel vind je achterin het boek. Laat via Google Maps zien waar Langres ligt. De foto's geven een sfeerimpressie van het plaatsje. Wat betekent de naam van het hotel? Spreekt het boek de leerlingen aan? Dan lekker voorlezen. Zo niet, vraag dan wie het boek wel wil lezen en hierover wil vertellen in de boekenkring.

2. Dit is het verhaal over het jaar dat ik...

Siri maakte veel mee in het jaar dat ze tien was. Op de achterflap van het boek staat dan ook de tekst: 'Dit is het verhaal over het jaar dat ik tien was. Het was het aller-vreemdste jaar dat ik ooit heb meegemaakt.' Wat hebben de leerlingen het afgelopen jaar meegemaakt aan grote en kleine

gebeurtenissen? Ga hierover met hen in gesprek. Vraag hen dit voor zichzelf te verwerken. Wat heb ik meegemaakt in het jaar dat ik negen, tien was? Zij kiezen zelf een verwerkingsvorm: taal, beeldend, muziek, drama, film en/of fotografie. Vraag hen in tweetallen te werken. Ze presenteren 'hun' jaar aan elkaar.

3. Filosoferen

De broer van Siri, Gilles, houdt van het lezen van boeken over filosofie. Lees pp. 48 tot halverwege p. 49 voor. 'Filosofie is nadenken over wat waar is en wat niet waar is.' 'Waarheid bestaat niet,' zegt Gilles. Praat hierover door met de leerlingen. Is dat zo, wat vinden zij? Meer weten over filosoferen met uw groep? Op de site <http://www.filosofiejuf.nl> is meer informatie te vinden alsmede een aantal gratis te downloaden filosofielessen.

4. Dassen

Gilles houdt erg van dassen. Toon een filmpje over dassen via het digibord. Bijvoorbeeld: <https://www.youtube.com/watch?v=tek6H5LmRTY&feature=youtu.be>. Wat weten de leerlingen van deze dieren? Waar leven ze, wat eten ze, etc.?

Vraag een paar geïnteresseerde leerlingen informatie over dassen te verzamelen en deze te presenteren aan de groep.

5. Zwarte zaterdag

Op p. 59 lees je dat het zwarte zaterdag is. Weten de leerlingen wat dit betekent? Hebben ze het wel eens meegemaakt? Wat was vervelend, wat was leuk? Bespreek het met elkaar. Lees daarna de eerste alinea op de pagina voor.

Is het handig dat iedereen op dezelfde dag naar Frankrijk vertrekt? Verzin met de klas manieren hoe het anders kan.

6. Memoriseren

Memoriseren betekent onthouden. Door haar val uit de boom kan Siri ineens dingen heel goed onthouden. Lees pagina 115 (onderaan) tot en met pagina 117 (halverwege) nogmaals voor. Ze gaat aan een wedstrijd in Essen meedoen. Bedenk samen wat handig en niet handig is als je alles onthoudt. Speel tot slot in kleinere groepen het spel 'Ik ga op reis en neem mee...' Wie komt het verst? Wat zijn handige trucjes om dingen te onthouden? Probeer net als Siri hoeveel speelkaarten de leerlingen kunnen onthouden.

Topboek Keverjongen

M.G. Leonard tekst Julia Sarda illustraties

Querido 2016 • € 15,99 • ISBN 978 90 451 1904 5

De vader van Darkus is spoorloos verdwenen. Hij is voor het laatst gezien in een afgesloten zaal van het natuurhistorisch museum waar hij werkt. De politie staat voor een raadsel en weet niet waar ze hem moeten zoeken. Darkus gaat zelf op onderzoek uit en ontdekt dat zijn vader een gevaarlijke tegenstander had, Lucretia Cutter. Een vijand waar Darkus in zijn eentje nooit tegenop kan. Hij krijgt hulp uit onverwachte hoek, eerst van een grote kever en daarna van honderden insecten die vliegend, kruipend, prikkend en bijtend op spectaculaire wijze de strijd aangaan.

- Groep 7-8 (NL) / Leerjaar 5-6 (B)
- B / Vanaf 10 jaar
- Trefwoorden: ontvoering, kevers
- Lessuggesties: Gretha Straatsma

1. Introductie

Toon het boek aan de leerlingen. Het ziet er prachtig uit met die kevers op de bladsneden van het boek. KEVERJONGEN is het debuut van de Britse schrijfster M.G. Leonard. Het kwam in Nederland uit in maart 2016. Tegelijkertijd werd het boek in heel veel andere landen uitgegeven. In het Engels heet het boek BEETLE BOY. In het filmpje <https://youtu.be/Qipniu6wdCo> legt de schrijfster uit waarom ze het boek heeft geschreven. Ze was bang voor insecten en wilde ze beter leren kennen. Ze vindt kevers nu prachtige insecten! Het filmpje is in duidelijk Engels. De schrijfster leest een fragment voor waarin Darkus en Baxter elkaar leren kennen: p. 73 vanaf 'Darkus keek weer omlaag... tot halverwege p. 38.

Wat vinden uw leerlingen van insecten? Zijn ze er bang voor? Waarom? Lees het boek voor. Stel, nadat u het boek heeft voorgelezen, de vraag opnieuw. De leerlingen die bang waren voor insecten, zijn zij

dat nog steeds? Wat vinden uw leerlingen van kevers na het (voor)lezen? Als je meer over iets weet heb je meer begrip.

2. Vervolg

KEVERJONGEN is het eerste deel van een serie dus het wachten is op deel twee. Voor nu is de afloop bevredigend. De vader van Baxter is bevrijd en de kevers zijn, althans voorlopig, veilig. Lucretia Cutter is echter nog niet verslagen! De leerlingen verzinnen een vervolgvantuur. Dit kan klassikaal in een schrijf- en/of tekenopdracht worden verwerkt.

3. Klokhuis-aflevering over kevers

Het Klokhuis heeft een mooie aflevering over kevers gemaakt. Bekijk die via <http://www.hetklokhuis.nl/tv-uitzending/3016/Kevers>.

4. Neushoornkever, vuurvlieg en zelfklevende kikvorskever

Baxter is een neushoornkever en de beste vriend van Darkus. Bertolt heeft een vuurvlieg (Newton) als favoriet insect en Virginia een 'zelfklevende kikvorskever' (Marvin). Zoek via google afbeeldingen van deze insecten. Toon de

afbeeldingen via het digibord. Wat is er bijzonder aan deze kevers? Wat is er over hen te vertellen? Vraag de leerlingen een van de kevers te maken. Dat kan op verschillende manieren; natuurgetrouw of een fantasiekever. Geef vooraf informatie over de (neushoorn)kevers. Zie voor meer informatie: http://www.willemwever.nl/search/apachesolr_search?keys=neushoornkever.

5. Scarabee

Lucretia Cutter draagt een scarabee op haar jurk en rijdt in een mechanische scarabee. Wat is een scarabee precies? Wie zoekt hierover informatie op en deelt dit met de andere leerlingen? Bruikbare informatie vind je op: <http://www.ecomare.nl/nl/ecomare-encyclopedie/organismen/dieren/ongewervelde-dieren/geleedpotigen/insecten/gevleugelde-insecten/kevers/bladsprietkevers>. Maak met de leerlingen een scarabee. Dat kan op verschillende manieren. De eerste link is een bouwplaat. De tweede link verwijst naar het maken van een scarabee van klei. Een scarabee maken van een mooie steen is ook een mogelijkheid. Zie: <http://web-jack.nl/Public/Bouwplaten/Egypte-scarabee-knutselen.pdf> en <http://dummiedemummie.nl/doe/tips-voor-een-dummie-de-mummie-feest>.

6. Kevergedicht

Lees dit anonieme kevergedicht voor en bespreek het met elkaar. Gaat het over een kever of gaat het misschien ergens anders over?

KEVER

Ik kever in een wereld
die torent boven mij
trippel links of rechts
tussen bomen van gras
en een dak van een blad
die me tijdig verbergt
voor een vliegtuig van
een vogel

en naar me pikt terwijl
ik een uitweg verzin
in een kilometertunnel
van een slang die
zichzelf als een worm
diep in de grond
weg kan dromen

en ik weet me nog steeds
te klein in het donker
verloren gekropen
in een wereld
die boven mij torent

